OBSERVACIONS ARTÍSTIQUES

PER JOAN PERICOT

Entre les moltes coses belles de la nostra vila, Torroella té la gràcia d'uns gegants, que encara que plens d'anys i força abandonats, són avui per avui una de les mostres més fortes de l'art de casa.

Deixem que l'home d'estudi esbrini la seva interessant història; i parlem una mica del seu aspecte artístic, poc conegut, potser perquè, desfets a peces, es passen tot l'any reclosos en el seu recó de la malaguanyada Església del Convent.

* * *

Els nostres gegants, com tots els gegants, són un bust muntat sobre un costellam, que dóna la forma al cos. D'escultura propiament, sols hi ha el cap, les espatlles i les mans.

(Fot. Pericot)

Fig. 1

Amb tan poca matèria, sempre haurà estat la gràcia de uns gegants la seva cara, car més ricament enjoiats o més pulcrament vestits, els gegants com els homes, ens parlen a l'ànima pels seus ulls i el seu rostre.

Per això Torroella té uns bells gegants, especialment, un deliciós gegant, perque d'altre temps l'hi han deixat unes belles cares; d'altra manera, pels vestits, i això és més de doldre, perquè és culpa nostra, no tindriem avui, sota aquest aspecte, res que admirar.

En el cap d'ella, potser per no ésser tema tan apropòsit, o potser per influències d'altres solucions, l'escultor no fou del tot feliç, i quedà la seva obra poc espontània i un bon troç forastera.

En el d'ell, obra feliç, l'artista, ingènuament, amb la mateixa ingenuitat i amb el mateix sentit de gràcia dels seus contemporanis que pintaven i feien cases, va aplegar en aquesta cara tots els aspectes que van semblar-li indispensables per a produir l'efecte desitjat. Abans de tot, el gegant devia estar ple de magestat, d'una magestat greu que havia de traduir el seu alt estament social i el seu poder, (figura 1).

El mitjà expressiu que dóna força a aquesta intenció, fou el cap molt tirat enrera i en la plenitud de la vida d'aquella cara, un nas gros, decididanent fet, acompanyat d'unes lleus i justes arrugues d'home madur. Però, això no podia anar sol, i per sobre de tot havia de sorgir l'home ple de força física i d'energia sobrenatural que el fes un home sobre els altres homes...

El secret aquest d'haver de traspuar tots aquests aspectes en la sola expressió de la cara, fou, al meu entendre, la causa de que es fes el miracle, d'aquest miracle que es féu perquè el que va tallar aquesta cara era un sentimental, un comprensiu i un mediterrani.

Perquè era tot això, es va deixar portar per la força d'una cara coneguda (potser la pròpia) i va fer aquesta (figura 2), en que les característiques de la magestat no són prou per esborrar les de l'home de la terra, alt, una mica escardalenc i de faccions tallades a grans plans, exagerades bon troç en la part dels ulls i amb un coll que demana un tràmec o una saca. En els ulls exagerats amb una gran audàcia, és on va posar l'artista la mica d'expressió de terror que havia de tenir l'home gegant.

Fig. 2

Enfonsà bàrbarament les nines per fer més forta la mirada i poguer així fer ressaltar els pòmuls i els músculs de la galta; també aixecà les celles, que li serviren per sostenir unes escaients arrugues al front, plenesde seny i que avui dia donen al nostre gegant aquest aire que té de serena tristesa.

Des d'aquest punt de vista (figura 2) és d'on trobem més humana laseva cara. Sense perdre el seu ritme, el gegant deixa el seu barret, l'espasa i la porra per venir-se'n a l'horta amb nosaltres.

Mirat de perfil (figura 3) s'ens ofereix als ulls l'efecte complert que va desitjar l'artista. El barret, una fantasia de línia, sota la severitat del casc, la cara amb totes les expressions barrejades en perfecta armonia i equilibrats tots els detalls per un posat adequadíssim, el gegant és, mirat així, l'home ric i poderós i el més gran senyor de la vila.

Per tot això, avui que ja s'ha esborrat força el tipus característic de l'home de la nostra terra, ell és el que ens recorda el més típic i el més torroellencde tots; ell és l'enamorat per sobre totes les coses dels dies lluminosos de Sant Genís i el que cada any torna solsament per passar la festa

amb nosaltres, per jugar amb la mainada i per sentir una vegada més aquell ressò tan dolç que tenen les sardanes sota les voltes de la plaça.

Ella, la gegantessa, artísticament més inferior, ens mereix respecte perquè es va casar amb qui es va casar; la seva cara molt menys expressiva que la d'ell, no ens porta cap regust de cosa humana ni és cap representació del nostre tipus, que quasi gosariem dir, avui entre les nostres noies, trobariem molt més ben representat.

* * *

Torroella, que sempre ha estat propícia a que els homes esbandissin els seus ulls en la meravella de línia i de color del seu paisatge, va recollir en bona hora el fruit d'un art, que a redós de tan bella terra era ple de sentit i de gràcia.

Fig. 3

Nombroses són les mostres que arreu ens deixà escampades aquest art local tan fort i tan ple d'emoció alhora; sols ens cal remarcar, però, que els nostres gegants són una de les més interessants, per no dir la més, puix ells a la vegada, que són potser la més pura i directament obra d'una casa, és l'únic exemplar que tenim d'escultura profana. Ells són una obra mestra de l'esperit de Torroella, com ho són en un altre ordre, el castell, els nostres palaus i aquesta delícia de voltes de la plaça.

Aquell cap, que ja era una obra d'art quan per primera vegada degué pujar el carrer de la Església, un dematí ple de sòl, voltat de mainada, ara amb els anys ha pres el to just de la seva humana magestat, i s'ha tornat l'escultura deliciosa, vertadera relíquia de museu, d'un valor per a nosaltres incalculable.

Per això, i per la memòria de les generacions passades que amb ells han viscut i amb ells han passat penes i glòries, és que nosaltres, que igualment passarem i els deixarem a la plaça de cara al poble, els dies de futures Festes Majors que ja no veurem, tenim el deure d'estimar-los i conservar-los, si volem deixar als que vindran, l'estela d'una Torroella espiritual i culta.